

Argumenteren? Niet zonder het hen aan te leren!

ARGUMENTATIEF SCHRIJVEN BEVORDEREN DOOR IN TE ZETTEN OP EXPLICIETE SCHRIJFINSTRUCTIE EN SAMENWERKEND SCHRIJVEN

Argumentatief schrijven is en blijft voor veel leerlingen in het secundair onderwijs een grote uitdaging. Toch is het in onze maatschappij meer dan ooit belangrijk om dit goed onder de knie te hebben. Maar hoe kunnen we leerlingen dan precies ondersteunen in het aanscherpen van hun vaardigheden? Het Argumentativo-team ging met dit vraagstuk aan de slag en implementeerde twee onderzoeksgebaseerde instructiepraktijken: samenwerkend schrijven en expliciete schrijfinstructie. In deze bijdrage bespreken we beide instructiepraktijken op basis van recent uitgevoerd onderzoek in het secundair onderwijs in Vlaanderen (derde graad) en geven we concrete tips mee voor leraren die met argumentatief schrijven aan de slag willen in hun klaspraktijk.

Yana Landrieu, Fien De Smedt, Hilde Van Keer & Bram De Wever

Over de auteur

YANA LANDRIEU

is onderzoeker aan de Universiteit Gent, verbonden aan de onderzoeksgroep Tecolab van de vakgroep onderwijskunde.

FIEN DE SMEDT

is ook verbonden aan Tecolab, maar eveneens aan de onderzoeksgroep Taal, Leren en Innoveren. Samen met

HILDE VAN KEER en BRAM DE WEVER

vormen zij samen het Argumentativo-team en onderzoeken ze op welke manier de argumentatieve schrijfvaardigheid van leerlingen kan worden bevorderd. Het onderzoek wordt gefinancierd door het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (FWO G010719N).

BELANG VAN ARGUMENTATIEF SCHRIJVEN

Een argumentatieve tekst heeft als doelstelling om een lezer te overtuigen van een bepaald standpunt dat je als schrijver inneemt. Denk bijvoorbeeld aan de volgende vraag: moet de leeftijdsgrens voor het drinken van alcohol worden opgetrokken tot 18 jaar? Sommige mensen zijn voor, anderen zijn tegen. Als schrijver kan je daarbij een standpunt voor of tegen aannemen en dat ondersteunen met verschillende argumenten.

Waarom is argumentatief schrijven dan zo belangrijk? Het kunnen schrijven van een argumentatieve tekst is een minimumdoelstelling die wordt opgelegd door de Vlaamse Overheid aan leerlingen in het secundair onderwijs. Kunnen argumenteren - en dit op papier kunnen neerschrijven - is ook essentieel voor deelname aan onze maatschappij. Bovendien wordt van studenten in het hoger onderwijs verwacht dat ze erin slagen om een tekst te schrijven waarin meerdere standpunten tegen elkaar worden afgewogen via het aanhalen van argumenten en tegenargumenten. Wetenschappelijk onderzoek toont echter aan dat veel leerlingen aan het eind van het secundair onderwijs nog vaak in een "tunnelvisie" vervallen, waarbij ze enkel oog hebben voor hun eigen standpunt en argumenten die dat standpunt

onderbouwen. Daarnaast zijn argumentatieve teksten van leerlingen vaak niet overtuigend genoeg en niet altijd gebaseerd op correcte argumenten. Argumentatief schrijven blijft dus voor veel leerlingen aan het einde van het secundair onderwijs een uitdaging. Nochtans kan deze vaardigheid worden aangeleerd. Onderzoek biedt daarvoor handvatten en twee belangrijke handvatten zijn samenwerkend schrijven en expliciete schrijfinstructie.

AANLEREN VAN ARGUMENTATIEF SCHRIJVEN

1. Samenwerkend schrijven

Argumenteren gebeurt van nature in dialoog. Je argumenteert immers altijd met de doelstelling om iemand te overtuigen van jouw standpunt. Net daarom is het een zeer krachtige vorm van instructie om leerlingen te laten samenwerken tijdens het schrijven van argumentatieve teksten. Daarnaast heeft onderzoek aangetoond dat leerlingen samen een tekst laten schrijven niet enkel hun schrijfvaardigheid verhoogt, maar ook hun betrokkenheid en enthousiasme tijdens het schrijven. Zeker tijdens argumentatief schrijven heeft samenwerking een grote meerwaarde. Leerlingen kunnen immers pro- en contra-argumenten uitwisselen en elkaars perspectief innemen, door te luisteren naar elkaars standpunten.

2. Expliciete schrijfinstructie

Een tweede krachtige instructiepraktijk om argumentatieve schrijfvaardigheden te bevorderen, is expliciete schrijfinstructie. Twee soorten kennis zijn in dit verband bijzonder relevant: het aanleren van genrekennis over argumentatieve teksten en het aanleren van schrijfstrategieën.

Aanleren van schrijfkennis over argumentatieve teksten

Vooraleer leerlingen aan de slag kunnen gaan met het schrijven van een argumentatieve tekst, moeten ze eerst goed begrijpen waar het genre precies voor staat en wat de doelstelling hiervan is. Vervolgens is het de taak van de leerkracht om leerlingen inzicht te leren krijgen over hoe dergelijke teksten zijn opgebouwd. We sommen de verschillende elementen van een argumentatieve tekst hieronder op. Belangrijk daarbij is om in het achterhoofd te houden dat er geen vaste opbouw is. Leerlingen hoeven onderstaande elementen niet in een vaste volgorde te gebruiken.

- Het standpunt (bv. Ik ben pro smartphonegebruik op school)
- Het tegenstandpunt (bv. Anderen zijn contra smartphonegebruik op school)
- Argumenten om het standpunt te onderbouwen (bv. Smartphones kunnen gebruikt worden om lessen te ondersteunen - denk aan Wooclap en Mentimeter)
- Tegenargumenten om het tegenstandpunt te onderbouwen (bv. Smart-

phonegebruik kan "fear-of-missing-out" stimuleren)

- Weerlegging van het tegenstandpunt (bv. Toch sta ik achter mijn standpunt want...)
- Onderbouwing waarom het tegenstandpunt wordt weerlegd (bv. ... want door te praten over het gebruik van smartphones, kunnen we deze op veilige en constructieve manier gebruiken in de klas)

Een tip om hen hiermee aan de slag te laten gaan? Laat leerlingen hun argumentatieve tekst geleidelijk aan opbouwen. Laat hen eerst beginnen met het zoeken naar een standpunt en bijbehorende argumenten, en voeg vervolgens het tegenstandpunt en tegenargumenten toe. Laat hen pas in een laatste stap de weerlegging van het tegenstandpunt (en de onderbouwing daarvan) toevoegen. Dit is voor veel leerlingen immers erg complex.

Aanleren van schrijfstrategieën

Naast het aanleren van genrekennis, is het ook belangrijk dat leerlingen kennis hebben over verschillende schrijfstrategieën. Het is essentieel om leerlingen expliciet aan te leren dat en hoe ze een tekst eerst plannen, vervolgens schrijven en daarna reviseren. Tijdens het plannen van een tekst leren leerlingen het belang van het grondig doorlezen van bronteksten en op welke manier ze daarin op zoek kunnen gaan naar allerlei pro- en contra-argumenten. Op basis van deze argumenten nemen ze een standpunt in en denken ze na over hoe tegenargumenten kunnen worden weerlegd. Dan schrijven ze dan een eerste versie van hun tekst, die ze vervolgens reviseren. Dat reviseren vindt plaats op verschillende niveaus. Het is de bedoeling dat ze daarbij structurele revisies (bv. structuur van de tekst wijzigen), inhoudelijke revisies (bv. alinea met bijkomende argumenten toevoegen) en meer oppervlakkige revisies (bv. hoofdlettergebruik) doorvoeren.

RESULTATEN UIT HET ARGUMENTATIVO-ONDERZOEK

In 2021 werd een grootschalige dataverzameling opgezet vanuit het Argumentativo-team. We hebben daarbij onderzocht wat de impact van samenwerkend schrijven en expliciete schrijfinstructie is op de argumentatieve schrijfvaardigheid van leerlingen uit de derde graad secundair onderwijs. Wij presenteren je graag beknopt de resultaten:

1. Expliciete schrijfinstructie werkt.
Door leerlingen schrijfkennis van argumentatieve teksten en schrijfstrategieën aan te leren, zijn hun scores significant gestegen.
2. Samenwerkend schrijven heeft een meerwaarde (leerlingen kunnen immers veel informatie uitwisselen), maar er is nog nood aan verder onderzoek om na te gaan hoe we die samenwerking het best kunnen vormgeven.
3. Beide instructiepraktijken simultaan inzetten maakt het argumentatief schrijven extra sterk!

CONCRETE TIPS VOOR JE LESPRAKTIJK

- Zorg voor heterogene groepjes (laat leerlingen van verschillende schrijfniveaus samenwerken), maar zorg ervoor dat de verschillen niet té groot zijn. Een zeer sterke schrijver kan immers de bovenhand nemen en de schrijfpodracht alleen afwerken waarbij de zwakke schrijver enkel hoeft te observeren. Dat willen we natuurlijk vermijden. Vermijd ook botsende karakters: laat leerlingen samen schrijven met iemand die ze vertrouwen.
- Voorzie startzinnen die leerlingen kunnen gebruiken als hulpmiddel voor een brainstorm of om hun argumentatieve tekst op te bouwen. Je kan differentiëren door bij sterke schrijvers de startzinnen sneller weg te laten dan bij minder sterke schrijvers →

Contacteer mij

bij verdere vragen, bij nood aan meer materiaal of bij interesse om deel te nemen aan vervolgonderzoek! Mail naar Yana.Landrieu@UGent.be

Mogelijke startzinnen:

Ik vermeld mijn standpunt
· **Mijn mening is dat...**

Ik onderbouw mijn standpunt
· **Ik kan mijn standpunt met verschillende argumenten onderbouwen, namelijk...**

Ik vermeld het tegenstandpunt
· **Anderen gaan niet akkoord met mijn standpunt en beweren dat...**

Ik onderbouw het tegenstandpunt
· **Er is wel iets te vinden voor dat standpunt want...**

Ik weerleg het tegenstandpunt
· **Toch vind ik mijn standpunt overtuigender want...**

Ik trek een conclusie en herhaal mijn standpunt
· **Ik kan dus concluderen dat...**

